

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN GENEL YETERLİKLERİNE YÖNELİK YETERLİK ALGILARI

Etem YEŞİLYURT*

Öz

Bu araştırma, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine yönelik yeterlik algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, tarama modeli niteliğindedir. Araştırmanın çalışma evrenini 2008-2009 akademik yılı güz döneminde Fırat Üniversitesi Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüleri tezsiz yüksek lisans programı öğrencileri oluşturmuş ve evrenin tamamı örneklem kapsamın alınmıştır. Beşli likert türünde otuz maddelik ölçekle elde edilen veriler yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, Mann-Whitney U ve korelasyon testleriyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kendilerini; ulusal ve evrensel değerlere önem verme bakımından “oldukça yeterli”, kişisel gelişimi sağlama açısından “yeterli”, mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yönünden ise “orta düzeyde yeterli” algıladıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri, Yeterlik Algısı.

Abstract

This research was done to determine teacher candidates' qualification perceptions about teaching professions' general qualifications. The research is in survey method. The population consists of Fırat University Science and Social sciences 2008-2009 academic year non-thesis high school students. In the research the whole population were inclined in sampling. Data were obtained with five-item likert type scale and frequency, descriptive, t-test, Mann Whitney U and correlation tests were applied. As a result, it was found that teacher candidates themselves were quite qualified in terms of giving importance to national and universal values, “qualified” in terms of personal development “average qualified” in terms of watching closely and assisting in professional development.

Keywords: Teacher, Teacher Candidate, Qualifications of Teaching Profession, Qualification Perception.

Giriş

Değişimin hızla yaşandığı günümüz dünyasında çeşitli mesleklerde görev yapan bireylerin özellikleri ve bu bireylerden beklentiler de değişmektedir. Günümüzde her meslek dalı nitelik, kalite, yenilik ve yeterlik kavramlarına odaklanan ve kendini bu kavramlar etrafında geliştiren bireyler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Tüm mesleklerin besin kaynağı olan eğitim ve eğitimin en önemli öğelerinden bir olan öğretmenin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenler kendilerinde olması gerekli olan yeterliklerin önemli bir kısmını ise hizmet öncesi eğitimlerinde, diğer bir deyişle öğretmen yetiştirme programlarında kazanmaktadırlar.

Öğretmen yetiştirme programlarının temelinde öğretmenin kültürlü, mesleğinde ve alanında bilgili olması veya öğrencilerde davranış değişikliğine yol açan öğretmen davranışlarının, öğretmen adaylarına kazandırılması ilkesi yer almaktadır (Özyürek, 2008). Öğretmen yetiştirmede genellikle benimsenen durumun öğretmen adayına alan ve meslek bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik becerisi kazandırmak olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitim sürecinde pek çok bilgi, beceri, tutum ve değer kazandırmak da gerekmektedir. Bunların başında alan bilgisi, genel kültür ve öğretmen olmak için gerekli bilgi, beceri ve teknoloji kullanımı gelmektedir (Okçabol, 2005). Çünkü belirtilen bu nitelikler, öğretmenlerin yetiştirmede sorumlu oldukları bireyleri geleceğe daha iyi hazırlamaları açısından gerekli ölçütlerdendir.

Geleceğin meslekleri ve işlerinin bugüne göre daha nitelikli insan gücünün istihdamını zorunlu kılacak olması nedeniyle bu insan gücünü temin edecek ve hizmete sunacak öğretmenlerin nasıl yetişmeleri ve hangi özelliklere sahip olmaları gerektiğini düşünmek zorundayız (Yılman, 2006). Çünkü nitelikli insan gücü bir ülkenin kalkınmasında en önemli sermayedir. Nitekim UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2001) tarafından yapılan bir araştırmada, özellikle ekonomisi zayıf olan ülkelerde nitelikli öğretmenlere daha fazla ihtiyaç duyulduğu vurgulanmaktadır. O halde “Nitelikli bir öğretmenin taşıdığı veya taşıması gereken özellikler nelerdir?” sorusunun cevabı bir tek olmayacaktır. Bu bağlamda Şahin (2008), öğretmen yeterlikleri ile ilgili ölçütlerin belirlenmesinde toplum ve eğitimin felsefi temellerinin belirleyici olduğunu vurgulamakta ve öğretmenlerin gerek mesleki, gerekse kişisel yeterlikleri açısından yüzlerce ölçütün sıralanabileceğini belirtmektedir.

Öğretmenlerin kişisel, mesleki ve alan bakımından yeterlik göstergeleri olarak öğrencilerle güçlü iletişim kurması, onları motive etmesi, akademik standartlarla tanıştırmak ve bu standartlara uygun yetiştirmesi (Mendler, 2001), öğrenmeyi teşvik etmesi ve işbirliğiyle çalışması (Hayes, 2004) yer almaktadır. Ayrıca öğretmenlerin azimli, sakin, saygılı, öz güveni yüksek ve sosyal beceriye sahip (Paterson, 2005), yüksek düzeyde bilgi ve beceri sahibi olması, mesleğinde etkili, verimli ve istekli çalışması, anlayışlı ve duygusal davranması, kritik değerlendirme yapması, öğrencilerin öğrenmesiyle en iyi şekilde ilgilenmesi (Wyse, 2006) öğretmenlerde bulunması gereken diğer yeterlikler arasındadır. Bunların yanı sıra adaletli ve yardımsever, şefkatli, öğrencilerle sosyal etkileşime giren, öğrenmeye istekli ve yansıtıcı sorgulama ve uygulama yapması (Stronge, Tucker and Hindman, 2004), profesyonel gelişimlerini sürdürmesi, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi (Stronge, 2007), öğrencilerin öğrenme yaşantılarına etkili başlaması ve bu yaşantıları etkili sürdürmesini sağlaması (Clark, 2005) da yeterlik düzeyi yüksek öğretmenlerin göstergeleri arasında yer almaktadır.

Eğitim kurumunun, öğretme-öğrenme ilişkisi içerisinde doğal olarak oluşmuş ilk eğitim mesleği olan öğretmenliğin (Başaran, 1994), günümüzde rolleri yönetici, lider, strateji uzmanı, problem çözücü, yaratıcı düşünücü, takım üyesi, terapist (Stix and Hrbek, 2006) olarak genişlemiştir. Bu nedenler, öğretmenlerin güçlü bir akademik yeterlik, alan bilgisi, mesleki olarak kendini yenileme ve geliştirme özelliklerine sahip olması gerekmektedir (Bozdoğan, 2004). Özellikle desteklemek, geliştirmek ve değerlendirmek öğretmenlik mesleğinde gerekli olan üç temel öğedir (Nemser, Carver, Schuille and Yusko, 1999) ve bir öğretmen bu öğelerin her birinde kendini yeterli görmelidir.

Son zamanlarda eğitim bilimleri literatüründe sıkça kullanılmaya başlanan yeterlik kavramı, mesleki bağlamda bir öğretmenin veya öğretmen adayının mesleki kimliğini somut olarak ortaya koyan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. “Bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet” olarak tanımlanan (TDK, 2009) yeterlik, öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklerin yükseltilmesi için öğretmenler tarafından kazanılması gereken bir kavram olarak görülmektedir (Köksal, 2008). Bu bağlamda yeterlik, bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumudur. Öğretmen yetiştirme politikasının belirlenmesinde, hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında, hizmet içi öğretmen eğitiminde, öğretmenlerin seçimi, başarı ve performanslarının değerlendirilmesi ve kendilerini tanımasında kullanılan öğretmen yeterlikleri (MEB, 2009a), öğretmenlerin kendilerini tanıma, geliştirme ve değerlendirilmesinde

kullanılabilir bir kılavuz olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, öğretmenlerde bulunması istenilen yeterlikler, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği rolün gereklerinden kaynaklanmalı ve ölçülebilir terimlerle ifade edilmelidir (Thiagarajan ve diğerleri, 1974; Akt. Özyürek, 2008).

Sorgulayan, eleştiren ve sorumluluklarının farkında olan bireyler yetiştirmek amacıyla geliştirilen yeni eğitim programlarına paralel olarak öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklerin de yükseltilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Köksal, 2008). Bu bağlamda çağın gereklerine uygun ve toplumun beklentilerini karşılayacak eğitimi veren öğretmenlerin sahip olmaları gereken niteliklerin yükseltilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Dairesi Başkanlığı tarafından öğretmenlik mesleğinin genel ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi ile öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu çalışmalar sonunda öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri; kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim, öğrenciyi tanıma, öğrenme ve öğretme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul-aile ve toplum ilişkileri ile program ve içerik bilgisi olmak üzere altı ana yeterlik alanı, bu yeterliklere ilişkin otuz bir alt yeterlik şeklinde belirlenmiş ve bu yeterlikler 2590 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmıştır.

Öğretmenler, sahip olması gereken yeterliklerin büyük bir kısmını hizmet öncesi eğitim sürecinde kazanmaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının bu süreçte edindiği yeterlikler, onların meslek hayatlarında önemli bir yere sahip olmaktadır. MEB tarafından yayımlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” ile ilgili özellikle öğretmen adaylarına yönelik bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu durum, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği yeterliklerine hangi düzeyde sahip olduklarının bilinmemesine sebep olmaktadır. Bu nedenle öğretmen adaylarının öğretmen yeterlikleri açısından yeterlik algılarını tespit etmek önem teşkil etmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri açısından kişisel gelişimi sağlama, ulusal ve evrensel değerlere önem verme ile mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanlarına yönelik öğretmen adaylarının yeterlik algılarını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Öğretmen adaylarının;

- a. Kişisel gelişimi sağlama açısından yeterlik algıları nedir?

- b. Ulusal ve evrensel değerlere önem verme açısından yeterlik algıları nedir?
- c. Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama açısından yeterlik algıları nedir?

Bu yeterlik algıları öğretmen adaylarının;

- Cinsiyet değişkenine göre,
 - Bölüm değişkenine göre,
 - Öğretmen olacağına inanma-inanmama durumu değişkenine göre,
 - Öğretmenlik mesleğinde görev yapacağı için mutlu-mutsuz olma durumu değişkenine göre,
 - Öğretmen olarak çalışma-çalışmama durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- d. Kişisel gelişimi sağlama, ulusal ve evrensel değerlere önem verme ile mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yeterlik alanları arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönü nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modelinde olup betimsel bir nitelik arz etmektedir. Tarama modeli, evrenden örneklem olarak mevcut durumu betimleme ve açıklamaya dayalıdır (Balcı, 2004; Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2008–2009 akademik yılı güz döneminde Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri tezsiz yüksek lisans programları fen-matematik ile sosyal alanlar eğitimi bölümleri son döneminde öğrenimini sürdüren 328 öğretmen adayını oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş ve evrenin tamamı örneklem kapsamına alınmıştır. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı bazı öğretmen adaylarına ulaşılamamış ve araştırma, evrenin % 94.5'i yani 310 öğretmen adayını ile yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veriler, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” (MEB, 2009b) adlı kaynaktan yararlanılarak araştırmacı tarafından hazırlanan beşli likert türü ölçekle elde edilmiştir. Ölçeğin hazırlanmasında kişisel gelişimi sağlama, ulusal ve evrensel değerlere önem verme ile mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt alanları dikkate alınarak otuz maddelik taslak ölçek oluşturulmuştur. Bu taslak ölçek kapsam ve görünüş geçerliği ile (Büyüköztürk, 2007), genel geçerlik çalışması (Başar, 2009; Erdem, 1998) ve uygunluk, açıklık ve anlaşılabilirlik açılarından eğitim fakültesinden üç alan bilgisi ve beş dil bilgisi uzmanın görüşlerine sunulmuştur. Uzman değerlendirmesi sonucu iki madde anlaşılabilirlik açısından yine uzman görüşü doğrultusunda düzeltilmiştir. Taslak ölçeğin pilot (ön) uygulaması Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitülerinde tezsiz yüksek lisans programları birinci dönemde öğrenim gören 97 öğretmen adayı üzerinde yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alfa=0.891, Bartlett=2400.870 ($p=0.000$) ve geçerlik katsayısı KMO=0.656 şeklindedir. KMO sonucunun 0.50’den büyük olması (Kalaycı, 2006) ve Bartlett testinin anlamlı çıkması (Büyüköztürk, 2007) veri setinin faktör analizi (demetleme çözümlemesi) için uygun olduğunu göstermektedir. İçerik ve kapsam geçerliğini belirlemede tek başına yeterli olmayan faktör analizi, bir seçenekler listesine deneklerin verdiği yanıtların benzerliğine bakılarak, benzer yanıtli seçenekleri aynı grupta toplamakta diğer bir deyişle deneklerin yanıtlarını gruplamaktadır (Başar, 2009). Faktör analizi sonucu ölçekte yer alan tüm maddelerin faktör yük değerleri 0.45’in üzerinde olduğu ve maddelerin faktör yüklerinin alt ve üst değerleri 0.47 ile 0.77 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Büyüköztürk (2007), faktör yük değerinin 0.45 ve üzerinde olmasının seçim için iyi bir ölçüt olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuç faktör analizinin, amaca göre araçta olması gereken maddeleri belirlediği şeklinde düşünülmüş ve ölçekteki tüm maddeler aracın amacına hizmet eden maddeler olarak ele alınmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha değerinin 0.80’den büyük olması ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu (Kayış, 2006) göstermektedir. Böylece ölçeğin araştırmanın amacı doğrultusunda evren üzerinde uygulamasının yapılabileceğine karar verilmiştir. Ayrıca uygulama sonrasında yapılan analizde elde edilen sonuçlar KMO=0.854; Bartlett= 3510.242 ($p=0.000$) ve Cronbach Alpha=0.879 şeklindedir. Ölçekte yer alan beşli likert türü ölçek maddeleri, 1. Hiçbir Zaman (1.00–1.80), 2. Nadiren (1.81–2.60), 3. Ara Sıra (2.61–3.40), 4. Sık Sık (3.41–4.20), 5. Her Zaman (4.21–5.00) şeklinde derecelendirilmiştir.

Verilerin Toplanması, Çözümlemesi ve Yorumlanması

Bu araştırmada veri toplama ölçeği araştırmacı tarafından 310 öğretmen adayına uygulanmış ve ölçeklerin tamamı değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Ölçekle elde edilen veriler, SPSS 15.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde şu istatistiksel işlemler kullanılmıştır. Kişisel bilgiler yüzde ve frekans; likert tipi maddelerin çözümlenmesinde ise, aritmetik ortalama ve standart sapma teknikleri kullanılmıştır. Tavşancıl'a (2002) göre ölçekteki özellik eşit aralıklı ise verilerin betimlenmesi aritmetik ortama (\bar{X}) ve standart sapma (ss) ile yapılabilir. Analiz sonucunda ölçekte yer alan yeterliklere yönelik adayların görüşlerinin aritmetik ortalaması 1.00-1.80 arasındaysa "çok yetersiz", 1.81-2.60 arasındaysa "yetersiz", 2.61-3.40 arasındaysa "kısmen yeterli", 3.41-4.20 arasındaysa "yeterli", 4.21-5.00 arasındaysa "oldukça yeterli" şeklinde algıladıkları düşünüerek yorumlanmıştır. Ayrıca standart sapma sonuçları 0.00-1.00 arasındaysa adayların görüşleri genel olarak bir bölgede yoğunlaştığı ve görüşlerin dağılımının homojen bir yapıda olduğu varsayılmış ve adayların yeterlik alanlarına yönelik algılarının birbirine oldukça yakın olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Öğretmen adaylarının görüşleri arasında cinsiyet, bölüm, öğretmen olunacağına inanma, öğretmenlik mesleğinde görev yapılacağı için mutlu olma ve öğretmen olarak bir yerde çalışma değişkenleri açısından katılımcı grupları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için homojen maddelere t-testi uygulanmıştır. Bu test sonucunda dağılımın homojen olmadığı maddelere yönelik Mann-Whitney U (MWU) testi yapılmıştır. Büyüköztürk (2007) iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını belirlemede "bağımsız örneklem t testi"nin ve puan dağılımının normallik varsayımını karşılamadığı durumlarda "MWU testi"nin kullanılabileceğini belirtmiştir. Uygulanan testlerin anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Değişkenler açısından adayların yeterlik alanlarına yönelik algıları arasındaki fark istatistiksel açıdan 0.05'ten küçük ise bu sonuç adayların yeterlik algılarının farklılaştığı şeklinde değerlendirmiş ve değişkenler açısından ortaya çıkan görüşler, o değişkene ait aritmetik ortalama sonuçları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Değişkenler açısından adayların yeterlik alanlarına yönelik algıları arasındaki fark istatistiksel açıdan 0.05'ten büyük olması halinde ise bu sonuç adayların yeterlik algılarının benzer olduğu şeklinde düşünülmüştür. Bu durumda değişkenler açısından ortaya çıkan görüşler, ilgili yeterlik alanının genel görüşüyle (genel ortalamasıyla) paralellik taşıdığı kanaatine varılarak her hangi bir yorum yapılmamıştır.

Ayrıca öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişki düzeyi ve yönünü tespit etmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Sungur (2006) korelasyon analiziyle bir değişkenin birden fazla değişkenle olan ilişkisinin test edilebileceğini vurgulamaktadır. Analiz sonucunda elde edilen korelasyon değerleri dikkate alındığında, değer aralıkları 0.00-0.30 arasındaysa “düşük düzeyde ilişki var”, 0.31-0.70 arasındaysa “orta düzeyde ilişki var”, 0.71-1.00 arasındaysa “yüksek düzeyde ilişki var” şeklinde değerlendirilerek yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Katılımcıların Kişisel Özellikleri

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımları

Kişisel Özellikler		f	%
Cinsiyet			
1	Kadın	170	54.8
2	Erkek	140	45.2
Bölüm			
1	Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü	178	57.4
2	Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü	132	42.6
Öğretmen Olacağına İnanma Durumu			
1	Evet	267	86.1
2	Hayır	43	13.9
Öğretmenlik Mesleğinde Görev Yapacağı İçin Mutlu Olma Durumu			
1	Evet	271	87.4
2	Hayır	39	12.6
Öğretmen Olarak Herhangi Bir Yerde Çalışma Durumu			
1	Evet	98	31.6
2	Hayır	212	68.4
Toplam		310	100.0

Katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin bulgular incelendiğinde, öğretmen adaylarının %54.8'inin kadın, %45.2'sinin erkek olduğu ve cinsiyet dağılımında kadın katılımcı sayısının, erkek katılımcı sayısına göre fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bölümlerde kadın öğretmen adayı sayısının erkek öğretmen adayı sayısından fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Oran olarak bölüm değişkeni açısından da benzer bir durum söz konusu olup, sosyal alanlar eğitimi bölümüne mensup katılımcı sayısının (f=178), fen ve matematik alanları eğitimi bölümüne mensup katılımcı sayısından (f=132) fazla olduğu görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında, sosyal alanlar eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adayı sayısının daha yüksek olması etki etmiştir. Öğretmen adayların çok yüksek bir kısmı (%86.1) öğretmen olacaklarına inanırken, küçümsenmeyecek bir katılımcı (%13.9) öğretmen olacaklarına inanmamaktadır. Ulaşılan sonuca adayların tamamının öğretmen olarak atanamayacakları gerçeği, KPSS sınavında başarılı olamama endişesi veya adayların başka işlerde istihdam edilme istekleri etki etmiş olabilir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (f=271) öğretmenlik mesleğinde görev yapacakları için mutlu olduklarını ifade ederken; az bir katılımcı (f=39) öğretmenlik mesleğinde görev yapacakları için mutlu olmadıklarını ifade etmiştir. Öğretmenlik mesleği gelirinin istenilen nicelikte olmaması, yorucu ve tükenmişlik durumu yüksek bir meslek olması katılımcıların bu görüşü ortaya koymalarında önemli etken olmuş olabilir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (%68.4) herhangi bir işte çalışmazken, önemli bir kısmı (%31.6) kurs, dersane, özel sektör, memur vb. olarak görev yapmaktadır. Bu sonucun ortaya çıkmasında, katılımcıların yaş ortalamasının ve buldukları sosyo-ekonomik şartların etkisi olabilir.

Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algıları

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olmaları, adayların mesleki yaşamlarında büyük önem taşımaktadır. Adayların mesleki yeterlikleri bir yandan öğrenci ve toplumun istenilen yönde ve biçimde şekillenmesine yardımcı olurken, diğer taraftan eğitimin genel ve özel amaçlarına ulaşılmasında da büyük katkı sağlayacaktır.

Kişisel Gelişimi Sağlama Açısından Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algıları

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bağlamında kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanına ilişkin görüşleri Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2

Kişisel Gelişimi Sağlama Açısından Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algularına İlişkin Sonuçlar

No	Maddeler	\bar{x}	SS				
1	Özgüvene sahibim.	4.37	0.74				
2	Zorluklarla mücadele ederim.	4.35	0.69				
3	Davranışlarımda tutarlı ve dürüstüm.	4.48	0.74				
4	Kültür ve sanat etkinliklerine katılırım.	3.07	0.94				
5	Bilimsel araştırma yapmaya istekliyim.	3.31	1.08				
6	Yeni fikirlere ve değişime uyum sağlarım.	4.12	0.88				
7	Stresle başa çıkma yollarını bilir ve kullanırım.	3.56	1.02				
8	Kişisel bakım ve sağlığıma özen gösteririm.	4.23	0.86				
9	Bireysel güç ve yetkinliğimin farkındayım.	4.31	0.77				
10	Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izlerim.	3.63	0.98				
11	Zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilir ve kullanırım.	3.51	0.96				
12	Üst düzey düşünme becerilerine sahibim ve bunları kullanırım.	3.91	0.84				
13	Türkçe'yi kurallarına uygun ve anlaşılabilir biçimde kullanırım.	4.09	0.88				
14	Teknolojiyle ilgili kavram ve uygulamalar hakkında bilgi ve beceri kazanırım.	3.59	0.94				
Genel Ortalama		3.90	0.50				
t Testi Sonuçları							
Değişken Türü		\bar{x}	SS	t ve p Değerleri		Levene Testi	
				t	p	F	P
Cinsiyet	Kadın (f=170)	3.88	0.48	-0.485	0.62	1.92	0.16
	Erkek (f=140)	3.91	0.53				
Bölüm	Sosyal (f=178)	3.86	0.52	-1.39	0.16	1.97	0.16
	Fen-Mat.(f=132)	3.94	0.47				
İnanma	Evet (f=267)	3.92	0.48	2.03	0.04*	3.96	0.05
	Hayır (f=43)	3.75	0.58				
Mutlu	Evet (f=271)	3.91	0.48	1.05	0.29	2.82	0.09
	Hayır (f=39)	3.82	0.62				
Çalışma	Evet (f=98)	3.98	0.50	1.98	0.04*	0.10	0.74
	Hayır (f=212)	3.86	0.50				

*p<0.05

Öğretmen adaylarının; davranışlarında tutarlı ve dürüst olma ($\bar{x}=4.48$), özgüven sahibi ($\bar{x}=4.37$) ve zorluklarla mücadele etme ($\bar{x}=4.35$), bireysel güç ve yetkinliklerinin farkında olma ($\bar{x}=4.31$) ile kişisel bakım ve sağlığına özen gösterme ($\bar{x}=4.23$) önermelerine “her zaman” düzeyinde görüş bildirdikleri ve bu konularda kendilerini oldukça yüksek düzeyde yeterli algıladıkları tespit edilmiştir. Adayların; yeni fikirlere ve değişime uyum sağlama ($\bar{x}=4.12$), Türkçeyi kurallarına uygun ve anlaşılabilir biçimde kullanma ($\bar{x}=4.09$), üst düzey düşünme becerilerine sahip olma ($\bar{x}=3.91$) yeterlikleri açısından “sık sık” görüşünde birleştikleri ve bu yeterlikler açısından adayların kendilerini yüksek düzeyde yeterli gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca adaylar; bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izleme ($\bar{x}=3.63$), teknolojiyle ilgili kavram ve uygulamalar hakkında bilgi ve beceri kazanma ($\bar{x}=3.59$), stresle başa çıkma yollarını bilme ve kullanma ($\bar{x}=3.56$) ile zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilme ve kullanma ($\bar{x}=3.51$) yeterlik alanlarında “sık sık” görüşünde yoğunlaştıkları ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgu, bu konularda adayların kendilerini üst düzeyde yeterli görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bunların yanı sıra öğretmen adayları, bilimsel araştırma yapmaya istekli olma ($\bar{x}=3.31$) ile kültür ve sanat etkinliklerine katılma ($\bar{x}=3.07$) önermelerine “ara sıra” düzeyinde katılmaları ve kendilerini bu konulara orta düzeyde yeterli algılamaları, üzerinde dikkatle durulması gereken bir eksiklik olarak kabul edilmelidir. Çünkü ideal bir öğretmen nitelikleri arasında sosyo-kültürel yönden kendini geliştirmiş olmakta yer almaktadır. Ancak ortaya çıkan bu sonuca, adayların buldukları yerin sosyo-kültürel ve fiziksel özellikleri etki etmiş olabilir.

Genel olarak, öğretmen adaylarının kişisel gelişimi sağlama yeterliklerine 3.90 aritmetik ortalamayla “sık sık” görüşünde birleştikleri ve adayların kişisel gelişimi sağlama yeterlik alanına yönelik olarak kendilerini üst düzeyde yeterli algılamadıkları ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, adayların kişisel gelişimi sağlama yeterliklerine yüksek düzeyde sahip olmadıklarını göstermektedir. Ayrıca önermelerin tümüne yönelik standart sapma sonucunun 0.50 olması, kişisel gelişimi sağlama boyutunda yer alan önermelere yönelik adayların görüşlerinin birbirine yakın olduğu, görüşler arasında tutarlılığın yüksek bulunduğu ve benzer görüşlerin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu durum adayların kişisel gelişimi sağlama boyutunda yer alan yeterlik algılarının birbirine yakın olduğunu ortaya koymaktadır.

Değişkenler bazında adayların öğretmen olacaklarına inanma durumu ile öğretmen olarak herhangi bir yerde çalışma durumu değişkenlerine göre adayların yeterlik algıları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Öğretmen olacaklarına inanan öğretmen adayları ($\bar{x}=3.92$), inanmayan öğretmen adaylarına göre ($\bar{x}=3.75$) ve öğretmen olarak herhangi bir yerde çalışan adaylar ($\bar{x}=3.98$), çalışmayan adaylara göre ($\bar{x}=3.86$) kişisel gelişimi sağlama yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip olduklarını algıladıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, öğretmen olunacağına inanma ve öğretmen olarak herhangi bir yerde çalışmanın, adayların kişisel gelişimi sağlama yeterliklerine daha fazla olumlu katkı sağladığı şeklinde yorumlanabilir. Değişkenler açısından ortaya çıkan standart sapma sonuçları dikkate alındığında, adayların kişisel gelişimi sağlama boyutunda yer alan yeterlik algılarının genel olarak homojen bir yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak fen-matematik bölümünde yer alan öğretmen adaylarının birbirine yakın görüşler, öğretmenlik mesleğinde görev yapacakları için mutsuz olan öğretmen adaylarının birbirlerinden daha uzak görüşler belirttikleri elde edilmiştir.

Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme Açısından Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algıları

Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri açısından ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanına ilişkin görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır. Öğretmen adayları; çocuk haklarının korunması ve uygulanmasını destekleme ($\bar{x}=4.70$), toplumda ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekleme ($\bar{x}=4.64$), insanların bireysel ve kültürel farklılıklarını anlayışla karşılama ($\bar{x}=4.58$) ve insan haklarına uygun biçimde davranma ($\bar{x}=4.54$) önermeleri için “her zaman” düzeyinde görüş bildirdikleri ve adayların bu konularda kendilerini oldukça yeterli algıladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca adaylar insan ilişkilerinde demokratik davranma ($\bar{x}=4.50$), toplumsal değerleri benimseme ve bunlara uygun davranma ($\bar{x}=4.43$) ile bilgi ve iletişim teknolojilerini yasal ve ahlaki sorumluluklar çerçevesinde kullanma ($\bar{x}=4.27$) önermelerine de “her zaman” düzeyinde görüş belirttikleri ve bu konularda da adayların kendilerini üst düzeyde yeterli algıladıkları ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra adaylar uluslara, bireylere ve inançlara karşı hiçbir zaman ayrımcılık yapmadıklarını ($\bar{x}=1.57$) dile getirmişlerdir.

Genel olarak adaylar, ulusal ve evrensel değerlere önem verme önermelerine 4.39 aritmetik ortalamayla “her zaman” düzeyinde katılmışlardır. Ulaşılan bulgular, öğretmen adaylarının ulusal ve evrensel değerlere önem verme yeterliklerine oldukça yüksek düzeyde sahip olduklarını algıladıklarını ortaya koymaktadır. Bu boyutta yer alan önermelerin tümüne yönelik standart sapma oranının 0.39 olarak elde edilmesi, adayların ulusal ve evrensel değerlere önem verme boyutundaki yeterlik algılarının birbirine oldukça yakın olduğunu ve yeterlik önermeleri için adayların benzer görüşlerde yığıldıklarını göstermektedir.

Tablo 3

Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme Açısından Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algılarına İlişkin Sonuçlar

No	Maddeler	x	SS				
15	İnsan haklarına uygun biçimde davranırım.	4.54	0.72				
16	İnsanlarla ilişkilerimde demokratik davranırım.	4.50	0.74				
17	Uluslara, bireylere ve inançlara karşı ayrımcılık yapmam.	1.57	0.97				
18	Çocuk haklarının korunması ve uygulanmasını desteklerim.	4.70	0.63				
19	Toplumda ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini desteklerim.	4.64	0.68				
20	İnsanların bireysel ve kültürel farklılıklarını anlayışla karşılarım.	4.58	0.74				
21	Yaşantımda toplumsal değerleri benimser ve bunlara uygun davranırım.	4.43	0.76				
22	Bilgi ve iletişim teknolojilerini, ilgili yasal ve ahlaki sorumluluklar çerçevesinde kullanırım.	4.27	0.84				
Genel Ortalama		4.39	0.39				
t Testi Sonuçları							
Değişken Türü		x	SS	t ve p Değerleri		Levene Testi	
				t	p	F	P
Cinsiyet	Kadın (f=170)	4.21	0.32	2.88	0.00	9.29	0.00*
	Erkek (f=140)	4.08	0.44				
Bölüm	Sosyal (f=178)	4.11	0.41	-2.23	0.02*	1.50	0.22
	Fen-Mat.(f=132)	4.21	0.35				

İnanma	Evet (f=267)	4.17	0.34	2.26	0.02	12.91	0.00*
	Hayır (f=43)	4.03	0.57				
Mutlu	Evet (f=271)	4.18	0.33	3.14	0.00	23.61	0.00*
	Hayır (f=39)	3.97	0.61				
Çalışma	Evet (f=98)	4.19	0.33	1.19	0.23	2.92	0.08
	Hayır (f=212)	4.14	0.41				
Mann-Whitney U (M.WU.) Testi Sonuçları							
Değişken Türü		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		M.W.U.	
Cinsiyet	Kadın (f=170)	167.00		0.012*	9944.500		
	Erkek (f=140)	141.53					
İnanma	Evet (f=267)	157.34		0.363	5250.500		
	Hayır (f=43)	144.10					
Mutlu	Evet (f=271)	157.92		0.205	4629.000		
	Hayır (f=39)	138.69					

*p<0.05

Adayların ulusal ve evrensel değerlere önem verme yeterlik alanına yönelik görüşleri arasında bölüm ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir. Fen-matematik alanları eğitimi bölümü öğretmen adaylarının ($\bar{x}=4.21$), sosyal alanlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarına göre ($\bar{x}=4.11$) ve kadın öğretmen adaylarının (sıra ort.=167.00), erkek öğretmen adaylarına göre (sıra ort.=141.53) ulusal ve evrensel değerlere önem verme yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip olduklarını algıladıkları belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasını, sosyal alanlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının, bölüm itibariyle dünya gerçeklerini daha iyi bilmeleri, kadın öğretmen adaylarının ise erkek öğretmen adaylarına göre daha duygusal olmaları etkilemiş olabilir. Değişkenler dikkate alındığında standart sapma sonuçlarının diğer boyutlara göre en düşük oranda ulusal ve evrensel değerlere önem verme boyutunda olduğu elde edilmiştir. Bu durum

adayların ulusal ve evrensel değerlere önem verme boyutunda yer alan yeterlik algılarının oldukça homojen bir yapıda olduğunu ve en fazla bu boyuttaki yeterlik algılarının paralellik taşıdığını göstermektedir.

Mesleki Gelişmeleri İzleme ve Katkı Sağlama Açısından Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algıları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri bağlamında mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanına ilişkin görüşleri Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4

Mesleki Gelişmeleri İzleme-Katkı Sağlama Açısından Öğretmen Adaylarının Yeterlik Algılarına İlişkin Sonuçlar

No	Maddeler	x	SS				
23	Mesleki gereksinimlerimin fakındayım.	4.59	0.68				
24	Mesleki gelişimime yönelik yayınları izlerim.	3.73	0.93				
25	Öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yaparım.	3.40	0.98				
26	Bilgi ve iletişim teknolojilerinden bilgi paylaşmak amacıyla yararlanırım.	3.72	0.96				
27	Mesleki gelişimimi desteklemek için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanırım.	3.77	0.95				
28	Mesleki gelişim planı hazırlar ve kendimi bu doğrultuda geliştirmek için çaba harcarım.	3.61	1.03				
29	Gelişim planımla ilgili olarak mesleki kurallar kapsamında meslek örgütleriyle iş birliği yaparım.	3.08	1.21				
30	Mesleki bilgi, beceri ve yeterliklerimi geliştirmek amacıyla çeşitli toplantı ve seminerlere katılırım.	3.10	1.12				
Genel Ortalama		3.63	0.68				
t Testi Sonuçları							
Değişken Türü		\bar{x}	SS	t ve p Değerleri		Levene Testi	
				t	p	F	P
Cinsiyet	Kadın (f =170)	3.59	0.66	-.95	0.34	0.33	0.56
	Erkek (f =140)	3.67	0.71				

Bölüm	Sosyal (f=178)	3.60	0.70	-.86	0.38	0.20	0.65
	Fen-Mat.(f=132)	3.67	0.66				
İnanma	Evet (f=267)	3.66	0.66	2.34	0.02*	1.46	0.22
	Hayır (f=43)	3.40	0.77				
Mutlu	Evet (f=271)	3.66	0.67	2.08	0.03*	1.36	0.24
	Hayır (f=39)	3.41	0.78				
Çalışma	Evet (f=98)	3.84	0.61	3.73	0.00*	1.96	0.16
	Hayır (f=212)	3.53	0.69				

*p<0.05

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmen adayları, mesleki gereksinimlerin fakında olma önermesine ($\bar{x}=4.59$) “her zaman” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu durum adayların mesleki yönden eksikliklerini bildiklerini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca adaylar; bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma ($\bar{x}=3.77$), mesleki gelişimine yönelik yayınları izleme ($\bar{x}=3.73$), bilgi ve iletişim teknolojilerinden bilgi paylaşmak amacıyla yararlanma ($\bar{x}=3.72$) ile mesleki gelişim planı hazırlama ve kendini geliştirmek için çaba harcama ($\bar{x}=3.61$) önermelerine “sık sık” düzeyinde görüş ileri sürmüşlerdir. Ulaşılan bulgular, öğretmen adaylarının belirtilen bu yeterlikler açısından üst düzey bir yeterliğe sahip olmadığını algıladıklarını göstermesi açısından önemli görülebilir. Bunların yanı sıra adayların; öğrenme-öğretme sürecini iyileştirmek için eylem araştırmaları yapma ($\bar{x}=3.40$), mesleki yeterliklerini geliştirmek amacıyla toplantı ve seminerlere katılma ($\bar{x}=3.10$) ile meslek örgütleriyle iş birliği yapma ($\bar{x}=3.08$) önermelerine yönelik görüşleri “ara sıra” düzeyinde olması üzerinde düşünülmesi gereken eksiklikler olarak kabul edilmelidir.

Genel olarak adaylar, mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama önermelerine 3.63 aritmetik ortalamayla “sık sık” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Elde edilen bu sonuç, öğretmen adaylarının mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yeterliklerine üst düzeyde sahip olmadıklarını algıladıklarını göstermesi açısından önemli görülebilir. Ayrıca bu boyutta yer alan önermelerin standart sapma sonucu 0.68 olarak tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgu adayların mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama boyutunda yer alan önermelere yönelik adayların görüşleri

arasında yüksek bir oranda farklılık bulunmadığı ve adayların bu boyutta yer alan yeterliklerin kendilerinde benzer düzeyde bulunduğunu algıladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Değişkenler açısından, adayların öğretmen olacaklarına inanma, öğretmenlik mesleğinde görev yapılacağı için mutlu olma ile öğretmen olarak herhangi bir yerde çalışma durumu değişkenlerine göre adayların yeterlik algıları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Öğretmen olacaklarına inanan adaylar ($\bar{x}=3.66$), inanmayan adaylara göre ($\bar{x}=3.40$), öğretmenlik mesleğinde görev yapacakları için mutlu olan adaylar ($\bar{x}=3.66$), mutlu olmayan adaylara göre ($\bar{x}=3.41$) ve öğretmen olarak çalışan adaylar ($\bar{x}=3.84$) çalışmayan adaylara göre ($\bar{x}=3.53$) mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip olduklarını algıladıkları tespit edilmiştir. Ulaşılan bulgulara göre, öğretmen olunacağına inanma, öğretmenlik mesleğinde görev yapacakları için mutlu olma ve öğretmen olarak herhangi bir yerde çalışmanın, adayların mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yeterliklerine daha fazla olumlu etkisinin olduğu söylenebilir. Değişkenler dikkate alındığında, standart sapmanın en fazla mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama boyutunda heterojenlik gösterdiği tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bulgu öğretmen adaylarının bu boyuttaki yeterlik algılarının diğer boyutlara göre daha fazla farklılaştığına işaret etmektedir. Ancak öğretmen olarak herhangi bir yerde çalışan öğretmen adaylarının birbirine yakın görüşleri, öğretmenlik mesleğinde görev yapacakları için mutsuz olan öğretmen adaylarının birbirlerinden daha uzak görüşler ortaya koydukları elde edilmiştir.

Öğretmen Yeterlikleri Arasındaki İlişki Düzeyi ve Yönü

Öğretmen veya öğretmen adaylarının her hangi bir alanda sahip oldukları yeterlik veya yetersizlikleri, diğer alanlardaki yeterlik veya yetersizliklerini etkilemektedir. Araştırma kapsamında yer alan öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönü Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5

Öğretmen Yeterlikleri Arasındaki Korelasyon Matrisi

Boyutlar		Kişisel Gelişimi Sağlama	Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme	Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama
Kişisel Gelişimi Sağlama	r	-	0.395(**)	0.521(**)
	p	-	0.000	0.000
	N	-	310	310
Ulusal ve Evrensel Değerlere Önem Verme	r	0.395(**)	-	0.321(**)
	p	0.000	-	0.000
	N	310	-	310
Mesleki Gelişimleri İzleme ve Katkı Sağlama	r	0.521(**)	0.321(**)	-
	p	0.000	0.000	-
	N	310	310	-

r: Pearson Korelasyon Katsayısı

**p<0.01

N: Kişi Sayısı

Korelasyon matrisi tablosunda da görüldüğü gibi kişisel gelişimi sağlama ile mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama değişkenleri arasında ($r=0.521$, $p<0.01$); kişisel gelişimi sağlama ile ulusal ve evrensel değerlere önem verme değişkenlerine göre ($r=0.395$, $p<0.01$) pozitif yönde ve daha yüksek bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle kişisel gelişimi sağlama ile öğretmen adaylarının mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama değişkenleri arasında bulunan pozitif yöndeki ilişkinin, ulusal ve evrensel değerlere önem verme değişkenine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişimlerinin birbirini daha fazla ve pozitif yönde desteklemesini ortaya koyması açısından anlamlıdır. Ulusal ve evrensel değerlere önem verme ile mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama değişkenleri arasında da pozitif yönde ($r=0.321$, $p<0.01$) ancak kişisel gelişimi sağlama ile mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama değişkenleri arasındaki ilişkiye göre daha düşük ancak pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kişisel ve mesleki gelişimin öğretmen adaylarının ulusal ve evrensel değerlere önem verme yeterliklerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonucunda, kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanına ilişkin olarak öğretmen adaylarının; davranışlarında tutarlı ve dürüst olma, özgüven sahibi ve zorluklarla mücadele etme, bireysel güçlerinin ve yetkinliklerinin farkında olma konularında kendilerinin oldukça yeterli algıladıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adayları bu yeterlik alanı açısından bilimsel araştırma yapmaya istekli olma, kültür ve sanat etkinliklerine katılma konularında kendilerini orta düzeyde yeterli algıladıkları ortaya çıkmıştır. Genel olarak, öğretmen adaylarının kişisel gelişimi sağlama alanda kendilerini yeterli algıladıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adayları üzerinde yapılan çeşitli araştırmalar da bu sonuçları destekler niteliktedir. Butakin ve Obay (2007) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda öğretmen adaylarının, görev başındaki öğretmenlerin davranışlarını yeterli ve uygun buldukları, Kahyaoğlu ve Yaygın (2007) ise, öğretmen adaylarının kendi kişisel niteliklerini oldukça yeterli düzeyde gördüklerini ortaya koymuştur. Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005), öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin ortalamanın üstünde olduğunu belirlemiştir. Akbulut'un (2006) araştırması ise öğretmen adaylarının derse öğrenci katılımı sağlama, öğretimsel stratejileri kullanma ve sınıf yönetimi boyutlarında öz yeterlik inanç düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Şimşek (2005) de yaptığı araştırmasında, öğretmen adaylarının adil-tarafsızlık, sorumluluk sahibi olma, dürüst-güvenilir olma, iletişim becerisine sahip olma özelliklerin bir öğretmende bulunması gereken üst düzey nitelikler olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Bunların yanı sıra araştırmadan ortaya çıkan sonuçlar, görevde bulunan öğretmenler üzerinde yapılan çeşitli araştırmalardan elde edilen sonuçlarla da paralellik taşımaktadır. Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer (2009) yaptıkları bir çalışma sonucunda öğretmenlerin öz yeterlik algılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu ortaya çıkarken, Karacaoğlu (2008) öğretmenlerin kendilerini geliştirme konusunda çok yeterli olduklarını belirlemiştir. Ayrıca Cüre ve Özden'er'in (2008) araştırması öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanımına yönelik genel tutumlarının olumlu olduğunu, Telli, Brok ve Çakıroğlu'un (2008) araştırması ise öğretmen ve öğrencilerin, ideal öğretmeni, öğrencileri motive eden, onlara rehberlik yapan ve özgüvenlerini kazandırma konusunda öğrencilere yardımcı olan kişi olarak nitelendirdikleri ortaya çıkmıştır.

Ulusal ve evrensel değerlere önem verme alt yeterlik alanı açısından öğretmen adayları, çocuk haklarının korunması ve uygulanmasını destekleme, toplumda ulusal ve evrensel değerlerin gelişmesini destekleme, insanların bireysel ve kültürel farklılıklarını anlayışla karşılama ve insan haklarına uygun biçimde

davranma konularında kendilerini üst düzeyde yeterli gördükleri belirlenmiştir. Bu durum, genel olarak öğretmen adaylarının ulusal ve evrensel değerlere önem verme bakımından kendilerini oldukça yeterli algıladıklarını vurgulamaktadır. Konuyla ilgili olarak öğretmen adayları üzerinde yürütülen araştırmalardan elde edilen sonuçlar, bu araştırmadan elde edilen sonuçlarla paralel nitelik taşımaktadır. Yeşil (2009), yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının demokratik eğitim ortamı oluşturma konusunda kendilerini yeterli gördüklerini ortaya çıkarmıştır. Karahan, Sardoğan, Özkamalı ve Dicle (2006), öğretmen adaylarının demokratik tutum düzeyi arttıkça, kendini gerçekleştirme ile sosyal ilişkilerde yeterlik düzeyinin arttığı bulgusuna ulaşmıştır. Gömleksiz ve Kan'ın (2008) yürüttükleri araştırmada, öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının kabul edilebilir bir değerde olduğu bulgu olarak ortaya konmuştur. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, aynı zamanda görev başındaki öğretmenler üzerinde yapılan araştırma sonuçlarıyla da tutarlık göstermektedir. Yeşilyurt (2009), öğretmenlerinin öğrencilere hem ulusal hem de evrensel değerleri sunma ve onlara etik değerleri kazandırma konularında kendilerin oldukça yeterli gördüklerini, Karacaoğlu (2008) ise öğretmenlerin kendilerini ulusal ve uluslararası değerlere ilişkin yeterlik algılarının çok üst düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanına yönelik olarak, öğretmen adayları kendilerini mesleki gereksinimlerin farkında olma konusunda oldukça yeterli algılarken; eylem araştırmaları yapma, toplantı ve seminerlere katılma ile meslek örgütleriyle iş birliği yapma konularında kendilerini daha az yeterli algıladıkları ortaya çıkmıştır. Genel olarak, mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama bakımından adayların kendilerini orta düzeyde yeterli algıladıkları tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğretmen adayları üzerinde yürütülen araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009), öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğunu, Temizkan (2008) ise öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun öğretmenlik mesleğiyle ilgili her şeyin ilgilerini çektiğini tespit etmiştir. Çapri ve Çelikkaleli'nin (2008) araştırması öğretmen adaylarının, mesleki yeterlik inançlarının iyi bir seviyede olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adayların öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu ve yüksek bir tutum içinde bulduklarını ortaya koyan çeşitli araştırmalar da mevcuttur (Bedel, 2008; Bulut ve Doğan, 2006; Çetinkaya, 2009; Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Kaya ve Büyükkasap, 2005; Semerci ve Semerci, 2004; Tanel, Şengören ve Tanel, 2007). Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, diğer taraftan görev başında bulunan öğretmenler üzerinde yapılan

araştırma sonuçlarıyla da benzerlik taşımaktadır. Köksal (2008) tarafından yapılan bir araştırmadan, öğretmenlerin fiziki ve teknik konularda ilgili kaynaklardan yararlandıkları tespit edilirken, Taşdemir'in (2007) araştırması sonucunda öğretmenlerin kendilerini geliştirmede bilgisayar ve iletişim teknolojilerinden yararlanma düzeyinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, meslek bilgisi, mesleki yeterlik ve mesleki gelişim konularında kendilerini yeterli gördükleri ve mesleki gelişimin bilincinde olduklarını ortaya koyan araştırmalar da bulunmaktadır (Kaçan, 2004; Karacaoğlu, 2008; Özer, 2007; Şahin, 2008; Taşdemir, 2007).

Değişkenler arasında ilişki bakımından, kişisel gelişimi sağlama ile mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama değişkenleri arasında; kişisel gelişimi sağlama ile ulusal ve evrensel değerlere önem verme değişkenlerine göre pozitif yönde ve daha yüksek bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak, hizmet öncesi öğretmen eğitimi sürecinde öğretmen adaylarının özellikle kişisel gelişimi sağlama ile mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama yeterlik alanlarındaki eksiklerini gidermeye dönük olarak şunlar önerilebilir:

1. Öğretmen adayları, kişisel gelişimi sağlama alt yeterlik alanına yönelik olarak kendileri genel anlamda “yeterli” algılamaktadırlar. Bununla birlikte öğretmen adaylarının;

- Kültür ve sanat etkinliklerine katılma,
- Bilimsel araştırma yapmaya isteklilik,
- Stresle başa çıkma yollarını bilme ve kullanma,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izleme,
- Zaman yönetimiyle ilgili stratejileri bilme ve kullanma,
- Türkçe’yi kurallarına uygun ve anlaşılabilir biçimde kullanma,
- Üst düzey düşünme becerilerine sahip olma ve bunları kullanma,
- Teknolojiyle ilgili kavram ve uygulamalar hakkında bilgi ve beceri kazanma konularındaki yeterlik düzeylerinin yükseltilmesine önem verilmelidir.

2. Öğretmen adayları, mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama alt yeterlik alanına yönelik olarak kendileri genel anlamda “orta düzeyde yeterli” algılamaktadırlar. Bu nedenle öğretmen adaylarının;

- Eylem araştırmaları yapma,
- Meslek örgütleriyle iř birliği yapma,
- Çeşitli toplantı ve seminerlere katılma,
- Mesleki gelişimime yönelik yayınları izleme,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma,
- Mesleki gelişim planı hazırlama ve kendini bu doğrultuda geliştirme konularındaki yeterlik düzeylerinin yükseltilmesine daha fazla önem verilmelidir.

Kaynaklar

- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz yeterlik inançları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, III(II), 24-33.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 93-102.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (2009). Faktör analizinin eğitim anketlerinde yanlış kullanımı: İki deneme, *IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi*, 14–15 Mayıs 2009 Denizli, s. 110-117.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Kadioęlu Matbaası.
- Bedel, E. F. (2008). Interactions among attitudes toward teaching and personality constructs in early childhood preservice teachers. *Journal of Theory and Practice in Education*, 4(1), 31-48.
- Bozdoğan, Z. (2004). *Etkili öğretmenlik eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bulut, H. ve Doęar, Ç. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-27.
- Butakın, V. ve Obay, M. (2007). Öğretmen adaylarının ilk ve orta öğretimde çalışan matematik öğretmenlerinin öğretim davranışlarına ilişkin algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 198-205.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Clark, C. M. (2005). Teacher thinking and professional action, P. M. Denicolo and Kompf (Ed.). *Asking the right questions about teacher preparation* (ss.177-188), London and New York: Taylor & Francis Group.
- Cüre, F. ve Özden, N. (2008). Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (bit) uygulama başarıları ve bit'e yönelik tutumları. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (34), 41-53.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çetinkaya, Z. (2007). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 298-305.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (36), 76-86.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. Ü. (2008). Eğitim fakültesi ve tezsiz yüksek lisans programlarına kayıtlı öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 37(178), 44-64.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2),71-83.
- Hayes, D. (2004). *A Student teacher's guide to primary school placement: Learning to survive and prosper*. Taylor & Francis e-Library.
- Kaçan, G. (2004). Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişime ilişkin isteklilik düzeyleri. *Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 58-66.
- Kahyaoğlu, M. ve Yaygın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 73-84.
- Kalaycı, Ş. (2006). SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ş. Kalaycı (Ed.) *Faktör analizi* (ss. 321-331). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, V(1), 70-97.

- Karahan, T. F., Sardoğan, M. E., Özkamalı, E. ve Dicle, A. N. (2006). Öğretmen adaylarında demokratik tutum, nevrotik eğilimler ve kendini gerçekleştirme. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 149-158.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Kayış, A. (2006). SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ş. Kalaycı (Ed.) *Güvenilirlik analizi* (ss. 403-424). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Köksal, N. (2008). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 36-46.
- MEB. (2009a). *Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*, http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi [Online]: Erişim Tarihi: 12.02.2009.
- MEB. (2009b) *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*, http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi/ogretmen_yeterlikleri_kitabi_genel_yeterlikler_parca_2.pdf, [Online]: Erişim Tarihi: 12.02.2009.
- Mendler, A. L. (2001). *Connecting with students, association for supervision and curriculum development*. Alexandria, VA USA.
- Nemser, S. F., Carver, C., Schwille, S. and Yusco, B. (1999). A Better beginning supporting and mentoring new teachers, M. Scherer (Ed.) *Beyond support: Taking new teachers seriously as learners* (ss. 3-12). Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Okçabol, R. (2005). Öğretmen yetiştirme sistemimiz. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Özer, B. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin mesleki gelişime ilgisi*, http://www.ebuline.com/turkce/arsiv/8_3.aspx, [Online]: Erişim Tarihi: 12.05.2009.
- Özyürek, M. (2008). Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: Özel eğitim örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 189-226.

- Paterson, K. (2005). *55 Teaching dilemmas: Ten powerful solutions to almost any classroom challenge*. Markham, Ontario: Pembroke Publishers Limited.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-146.
- Stix, A. and Hrbek, F. (2006). *Teachers as classroom coaches: how to motivate students across the content areas*. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Stronge, J. H. (2007). *Qualities of effective teacher*. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Stronge, J. H., Tucker, P. D. and Hindman, J. L. (2004). *Handbook for qualities of effective teacher*. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Sungur, O. (2006). SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri, Ş. Kalaycı (Ed.) *Korelasyon analizi* (ss. 113–127). Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Şahin, Ç. (2008). Yeni ilköğretim programı çerçevesinde sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim düzeylerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 101-112.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, II (1).
- Tanel, R., Şengören, S. K. ve Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 1-9.
- Taşdemir, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinin okul, meslektaşları ve kendi mesleki yeterliklerini algılamaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 36(174), 171-192.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TDK. (2009). *Büyük Türkçe Sözlük*, [Online]: <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=yeterlilik&ayn=tam>, Erişim Tarihi: 15.06.2009.
- Telli, S., Brok P. ve Çakıroğlu, J. (2008). Teachers’ and students’ of the ideal teacher. *Education and Science*, 33(149), 118-129.

- Temizkan, M. (20089). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Unesco. (2001). *Teachers for tomorrow's schools*. Paris: UNESCO Publishing.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1-16.
- Wyse, D. (2006). *Becoming a primary school teacher*. London and New York: Taylor & Francis Group.
- Yeşil, R. (2009). Sosyal bilgiler aday öğretmenlerinin sınıf içi öğretim yeterlikleri (Kırşehir örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 23-48.
- Yeşilyurt, E. (2009). Öğretmenlerin sahip oldukları niteliklere yönelik algılar (Elazığ İli Örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 38(183), 169-189.
- Yılman, M. (2006). *Türkiye'de öğretmen eğitiminin temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Summary

TEACHER CANDIDATES' QUALIFICATION PERCEPTIONS ABOUT TEACHING PROFESSION'S GENERAL QUALIFICATIONS

Etem YEŞİLYURT*

The Aim of the Research

The overall aim of this research is to determine teacher candidates' qualification perceptions to sub-qualification areas of providing personal development, giving importance to national and universal values and assisting and following professional developments in terms of teaching profession's general qualifications. In accordance with this overall aim, answers were looked for the questions given below.

Teacher candidates':

- a.** What are their qualification perceptions in terms of personal development?
- b.** What are their qualification perceptions in terms of giving importance to national and universal values?
- c.** What are their qualification perceptions in terms of following and assisting professional developments?

Whether these qualification perceptions of teacher candidates' differ

- In terms of gender variable
- In terms of department variable
- In terms of variable of being in a state of believing in to be a teacher

Address for correspondence: *Research Assistant, Firat University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Elazığ, eyesilyurt@firat.edu.tr

- In terms of variable of being happy to be doing in teaching profession
 - In terms of variable of to be work in any other place
- d. What is the level and direction of the relationship between teacher qualifications?

Method

This research is in survey method and shows a descriptive quality. Survey model is based on describing and explaining the current state by taking samples from the population.

Population and Sample

Fırat University, science and social sciences departments, 2008-2009 academic year's last term non-thesis graduate programme teacher candidates, constitute the population of the research. 328 is the number of teacher candidates receiving education in the last period of secondary school science-math and social sciences department. In the research there didn't done any sample selection and the whole population were inclined in sampling.

Data Collecting Material

In this research data was obtained by five-item likert type scale prepared by the researcher. At the scale's preparation's phase a draft scale with thirty-item was created and then submitted to expert opinions. The scale's pilot test were applied to 97 teacher candidates and its reliability coefficient is Cronbach's Alpha =.891, Bartlett =2400,870 ($p =.000$) and validity coefficient is KMO =.656. After factor analyzing, the minimal and maximum values of factor loads of items in the scale was found to be changed between .47 and .77.

Data's Collecting and Analyzing

Data collecting scale was applied to 310 teacher candidates by the researcher himself and data was analyzed in SPSS 15.0 package program. In data's analyzes, in personal information percentage and frequency and in likert-type items' analyzing arithmetic average and Standard deviation techniques were used. To determine

whether there is a meaningful difference among the participant groups in terms of variables, t-test was applied to homogenous items. As a result of this test, mann-whitney u (MWU) test was applied to items of which distributions were not homogenous. Applied tests' meaningfulness level was accepted as .05. Moreover correlation analyze was done to determine the level and direction of the relationship between teacher qualifications. Five-item likert type scale's items were ranked as 1. Never (1.00-1.80), 2 Rarely (1.81-2.60), 3. Sometimes (2.61-3.40), 4. Often (3.41-4.20), 5. Always (4.21-5.00).

Conclusion and Discussion

As a result of this research ,related to sub-qualification area of providing personal development , teacher candidates were found to perceive themselves quite enough in areas of being consistent and honest in their behaviors', having self-esteem and to struggle with difficulties and to be aware of personal power and abilities. It appeared that in terms of this qualification area, teacher candidates perceive themselves as average qualified in the areas of being willing to make scientific researches and to participate in cultural and art activities. In general it was found that teacher candidates perceive themselves as enough in the area of perceiving personal development.

In terms of assisting and following professional developments sub-qualification area , teacher candidates feel themselves rather qualified in being aware of profession developments and perceiving themselves less-qualified in supporting child rights protection and application , supporting the developments of national and universal values in society , being tolerant to people's personal and cultural differences and art appropriate to human rights. This stressed that teacher candidates generally perceive themselves as rather qualified in giving importance to national and universal values.

While in terms of sub-qualification area of assisting and following professional developments, teacher candidates perceived themselves rather qualified in being aware of their professional development and they fell themselves less qualified in doing action researches, participating in meetings and seminars, having cooperation with professional organizations. In general in terms of assisting and watching closely the professional developments, candidates perceive themselves qualified at an average level.

In terms of relationship between variables, there is a more positive and strong relationship between providing personal development and assisting and watching closely the professional developments compared to providing personal developments and giving importance to national and universal values.

Suggestions

Considering the research findings, especially in providing personal development and assisting, watching closely the professional developments areas, to remove deficiencies of teacher candidates receiving in-service education, followings can be suggested:

1. Teacher candidates, in terms of providing personal development sub-qualification area, perceive themselves, in general, as qualified. Within this, importance should be given to increase qualification levels of;

- Participating in cultural and art activities,
- Willingness in making scientific researches,
- Knowing and use the ways to cope with stress,
- Following the developments in information and communication,
- Know and use the strategies about time management,
- Use Turkish clearly and appropriately to its rules,
- Having and using high level thinking abilities,
- Having information and ability about practices and concepts in technology.

2. In terms of sub-qualification area of following and assisting professional developments, teacher candidates feel themselves, in general, qualified at an average level. That's why importance should be given to increase teacher candidates' qualification levels in areas of;

- Making action researches,
- Having corporation with professional organizations,
- Participating in various meetings and seminars,
- Following publications related to Professional development,
- Using information and communication Technologies,
- Making a professional development plan and improving himself within this plan.